

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2018 – Kış / Winter
Sayı/Issue: 42 - Sayfa / Page: 35-64
ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info
Geliş/Received: 05.10.2018
Kabul/Accepted: 03.11.2018
Araştırma Makalesi / Research Article

**BİYOGRAFİYİ ÖYKÜLEŞTİRME YÖNTEMİ VE
ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİYOGRAFİYİ
ÖYKÜLEŞTİRME YÖNTEMİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ**

***METHODS OF EXPECTING BIOGRAPHY AND TEACHER
CANDIDATES VIEWS ON THE APPLICATION OF METHODS***

Doç. Dr. Murat ÖZTÜRK
Van YYÜ Eğitim Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü
muratozturk8@gmail.com

Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ
Van YYÜ Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü
mnkardas@yyu.edu.tr

Öz

Araştırmanın amacı, Türk Edebiyatı tarihinde iz bırakmış şahsiyetlerin biyografilerinin öğretiminde Biyografiyi Öyküleştirme Yöntemini uygulamak, öğretmen adaylarının bu yöntemin etkililiğine ilişkin görüşlerini incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Biyografiyi Öyküleştirme Yöntemi uygulamalarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini almak için araştırmacılar tarafından geliştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüş Bildirim Formu (YYGBF) kullanılmıştır. YYGBF ile toplanan verilerin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden “içerik analizi” yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda çalışma grubunda yer alan ve uygulamalara ilişkin görüş belirten öğretmen adaylarının neredeyse tamamı; biyografi öğreniminde “Biyografiyi Öyküleştirme Yöntemi”nin önemli

avantajlar sağladığını (kalıcı öğrenme, mizah sayesinde derse ilgi, şairin özel hayatı hakkında bilgi edinme, dönemin sosyal yaşamı hakkında bilgi edinme, topluluk önünde etkili konuşma, yazı yazma becerisi kazanma vb.), araştırmada motivasyonlarını olumsuz etkileyecek önemli bir durum yaşamadıklarını, diğer ders ve konularda da benzer uygulamalar yapmak istediklerini aktarmışlardır.

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu uygulamalarla ilgili memnuniyetlerini belirtmekle birlikte, daha etkili ve kalıcı öğrenmeler için çeşitli önerilerde buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının, uygulamalardan daha olumlu sonuçlar alabilmek için; “görsel işitsel materyaller kullanılabilir, edebi kişiliğe ve eserlere daha geniş yer verilebilir, grup çalışmasına başvurulabilir, detaylara daha çok yer verilebilir, şarkılarla sunumlar desteklenebilir, biyografiler drama-rol oynama teknikleriyle canlandırılabilir, eski kelimeler yerine güncel kelimeler tercih edilebilir, konuya uygun fon müziğiyle desteklenebilir,” şeklinde önerilerde buldukları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Biyografi Öğretimi, Biyografiyi Öyküleştirme yöntemi, Görüşler

Abstract

The aim of the study is to apply the Biography Storytelling Method in teaching the life stories of the individuals who have left traces in the history of Turkish Literature and to examine their opinions about the effectiveness of this method. Qualitative research method was used in the study. Semi-Structured Opinion Notification Form (YYGBF), which was developed by the researchers, was used to get the opinions of the prospective teachers about the Biography Storytelling Method. Content analysis ”was performed from qualitative data analysis techniques in the analysis of the data collected by the YYGBF.

As a result of the study, almost all of the teacher candidates in the study group who expressed their opinions about the practices were; In the biography education, it is stated that, Biography Storytelling Method writing provides important advantages (permanent learning, humor thanks to the course, getting information about the personal life of the poet, acquiring knowledge about the social life of the period, gaining the ability to write effectively in front of the public and writing, etc.). they did not have a significant situation to affect the other courses and issues they want to do similar applications.

Although the majority of prospective teachers indicate their satisfaction with the practices, it was concluded that they made various suggestions for more effective and permanent learning. In order to get more positive results from teacher candidates; audiovisual materials can be used, literary personality and works can be given more space, group work can be used, details can be given more space, songs can be supported with presentations, biographies can be animated with drama or role playing

techniques, current words can be preferred instead of old words, can be supported with appropriate background music applications.

Keywords: Biography Teaching, Biography Storytelling Method, Opinions

Giriş

Türkiye'nin eğitim siteminde 2006 yılından beri yapılandırmacı öğretim stratejisi uygulanmaktadır. Geleneksel stratejilerin aksine öğrenciyi merkeze alan, yaparak yaşayarak öğrenmeyi önceleyen bu yaklaşımda yeni bilginin ön bilgilerle ilişkilendirilerek zihinde yapılandırılması ve yapılandırılan bilginin gerçek yaşama tatbik edilmesi önemsenmektedir. Bu anlamda yapılandırmacı öğretim anlayışında öğrencinin; öğrenme sorumluluğunu üstlenen, öğretmenin rehberliğiyle bilgiye ulaşan, ulaştığı bilgiyi anlamlandıran ve yaşama geçiren roller üstlendiği söylenebilir.

Yapılandırmacı öğretim anlayışı çerçevesinde alan araştırmacıları tarafından geliştirilen birçok öğretim yöntem ve tekniği bulunmaktadır. Öyküleştirme de yapılandırmacı öğretim ilkeleri çerçevesinde geliştirilen, yaparak yaşayarak öğrenmeyi temel alan bir yöntem olarak görülmektedir. Bu yöntem öykü anlatımını ve anlatılan öykünün içinde yer almayı esas alarak öğrenciyi öğrenmede aktif kılmayı hedeflemektedir. Öykü anlatımı çocuk gelişiminde sözlü gelenekten beri kullanılan düzenli olmayan bir eğitim aracı olsa da seksenli yıllarda öykülemenin formal bir öğretim yöntemi olarak daha etkin kullanılması sağlanmıştır.

Öyküler, yaşanmış veya yaşanması mümkün olan olayların okuyucuya haz verecek şekilde kurgulanarak sözlü veya yazılı olarak anlatıldığı edebî eserlerdir. Öykü yazarlığı veya öykü anlatımı, iletişimin doğuştan gelen içgüdüsel bir şeklidir. Kişioğlunun yaşamında önemli bir yer edinen, insanların büyük ilgi duyduğu öykü yazımı ve anlatımı bir öğretim yöntemi olarak da önemli sonuçlar vermektedir. Bu nedenle öykü anlatımının eğitim kurumları ve ailelerin tercih ettiği, eğitimin en eski biçimlerinden biri olduğu söylenebilir. Öyküler okul öncesi dönemden başlayarak yükseköğretime kadar her kademedeki öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatım becerilerinin gelişiminde kullanılabilen, edebi yönleri ağır basan kurmaca metinlerdir. Öğrencilerin konulara ilgilerini artırmak, onların sözlü ve yazılı iletişim becerilerini, rol oynama etkinlikleriyle de sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla öyküleme-öyküleştirme çalışmaları yapılabilir. Okul öncesi ve ilkökul döneminde bir konuyu öyküleştirenken izlenen başlıca aşamalar bulunmaktadır. Öyküleştirme

sürecinin ilk aşaması “ayarlar” ile başlar. Ayarlar aşamasında öykü betimlenerek öyküye bir isim verilir. Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek için anahtar sorularla (nedir?, neye benziyor?, nerede? Neler var?, nasıl? vb.) betimleme yapılır. İkinci aşamada “karakterler”in belirlenmesi ve öğrenciler tarafından karakterlerin betimlenmesi işlemi gerçekleştirilir. Üçüncü aşamada “olaylar” kurgulanarak başlatılır. Bu aşamada 5N1K sorularına cevap aramak için konu kapsamında çeşitli etkinlikler yapılır. Dördüncü aşamada kurmaca olaylar ve olaylarla ilgili anlatımlar doruk noktasına ulaştırılarak memnuniyet verici bir son hazırlanır. Son aşamada öyküleştirme süreci öğrencilerle birlikte değerlendirilerek süreçte yaşanan güçlükler belirlenmeye çalışılır. Öyküleştirme sürecinde öğretmen ve öğrencilerin göz önünde bulundurmaları gereken ilkeler bulunmaktadır (öykü ilkesi, tahmin ilkesi, öğretmen ipi ilkesi, sahiplik ilkesi, bağlam ilkesi, etkinlikten önce yapı ilkesi). Öğretmen ve öğrencilerin bu ilkeler doğrultusunda öyküleştirme çalışmaları yapmaları gerekmektedir. Alan yazında öykü sözcüğü hikâye, öyküleme ise hikâye etme kavramıyla karşılanmaktadır.

Hikâye Etme

Hikâye etme yukarıda da belirtildiği gibi anlatmanın temel yöntemlerinden biridir. Zaten hikâye kelimesi Arapça “anlattı, benzerini yaptı,söz nakletti” sözüne karşılık gelen “hikâ” fiilinden türetilmiştir (Kantar 2009: 766). Edebiyatın özünü de anlatma oluşturduğuna göre hikâye etmenin (tahkiye, öyküleme, kıssa, narration) en esaslı anlatma yöntemi olduğu söylenebilir.

Edebiyatımızın etki sahasındaki İslam ve Doğu edebiyatlarında işlenen konular çoğunlukla hikâye unsuruna ya da hikâyeleştirmeye başvurulmuş olarak açıklanır. Örneğin eski Hint edebiyatında var olup oradan Arap, Fars ve Türk edebiyatlarına tercüme yapılarak devlet ve toplum yönetimine, kişisel ahlaka dair fikir ve nasihat verilen eserlerin de kaynağı kabul edilen Hümayunname, Sindbadname gibi eserlerde fikirler ya hikâye yoluyla izah edilip kuvvetlendirilir ya da tamamen öykünün içine yedirilir. Bu anlayışla yazılan ve asırlarca kültürümüzde çocuk terbiyesinde başucu kitaplar olarak okutulan Bostan, Gülistan gibi yazarı/şairi belli eserler, Tutiname gibi anonim eserler, Mevlana'nın Mesnevisi, Attar'ın Mantıku't-Tayr'ı gibi tasavvufi eserlerle siyasetname, nasihatname gibi eserlerin pek çoğunda düşüncelerin daha sağlam pekiştirilmesi için kıssalara, hikâyelere yer verilirdi. Esasen Kur'an-ı Kerim'de de bu anlatma özelliği görülmektedir. Kur'an'da doğrudan hikâye olsun diye değil, ilahi mesajın kullar tarafından daha iyi

anlaşılabilmesi için kullarca yaşanmış bazı hadiselerle yer verilmiştir. Kıssa olarak tarifi yapılan bu anlatımda amaç ibret vermektir. Kıssaya dayalı anlatımla Kur'an'ın muhataplarının bazı hadiseleri okuyup anlayarak idrak etmeleri amaçlanır.

Biyografi türü de özünde bir tahkiye-öyküleme içerir. Edebiyat tarihimizle ilgili kaynaklarda biyografi türünün kaynağı olarak tezkireler gösterilir. Hz. Muhammet'in hayatının konu edildiği siyer türü etrafında gelişim gösteren tezkirecilik daha sonraları ünlü devlet adamları, sultanlar, mimarlar, hattatlar ve şairler hakkında da yazılmaya başlamıştır (İsen 2006: 107-108). Bu anlatıların ortak özelliği kronolojik bir akış içinde kişilerin hayatlarının geçmiş zaman kipiyle anlatılmasıdır ki bu da kişi hayatının bir bakıma hikâye edilmesidir. Zaten biyografiyle ilgili tanımlarda biyografi için yaşam öyküsü, otobiyografi için de özyaşam öyküsü ifadesi kullanılır.

Çalışmamızın ana amacı da edebiyat ve Türkçe ders kitaplarında, eserlerinden alıntılara yer verilen bazı şair ve yazarların biyografilerine yer verirken onların hayat hikâyelerini ve faaliyetlerini basit bir kurguyla öyküleştirerek vermek ve bu yolla öğretici metinlerle olay esasına dair metinleri yaklaştırmak ve böylece derslerin işlenişinde ilgi çekiliği sağlamak, öğrenciyi hem dinleyici hem de aktif katılımcı olarak ders sürecine çekmeye çalışmak, bu sayede bir yandan etkili ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirirken öte yandan öğrencilerin sözlü ve yazılı iletişim becerilerinin gelişmesine imkân sunmaktır. Şair veya yazarın hayatını ve faaliyetlerini yeniden ve basit bir kurguyla öyküleştirerek vermenin en bilinen ilgi çekici örneklerinden biri on altıncı asır şair tezkireleridir.

Edebiyat tarihimizde şairlerin hayat hikâyelerine (terceme-i hallerine) yer verilen eserler içinde başta Latîfi ve Âşık Çelebi'nin tezkireleri olmak üzere Gelibolulu Mustafa Âli, Kınalızade Hasan Çelebi ve Ahdî gibi on altıncı asır tezkire yazarlarının; eserlerinde kişilerin hayat hikâyelerine yer verirken bazı ayrıntılara inmeleri, şairlerin başlarından geçen bazı anekdotları anlatmaları, letaifname türü özelliği gösteren kısa öykülere yer vermeleri gibi yönleriyle hem okuyucuların hem de araştırmacıların çok daha fazla dikkatini çekmişlerdir. Buna karşılık on yedinci asırda Kafzade Faizî ile başlayan ve şairlerin hayat hikâyelerine geniş yer verilmeyip sadece doğum ve ölüm tarihleri ve yerleri gibi genel hatlara değinen tezkire yazarlarının eserleri öncekiler kadar ilgi çekmemiştir.

Esasen biyografi esaslı kurgusal eserlerin varlığı çok eskidir. Yukarıda tezkire türünün tarihi gelişimi hakkında bilgi verilirken değinilen Hz. Muhammed'in hayatının anlatıldığı siyer türü, bu anlayışın evveliyatı hakkında fikir vermektedir. Her ne kadar siyer

türünde yazarların kendilerinden bir şeyler katarak Hz. Muhammed'in hayatında olmayan bazı olayları ve faaliyetleri anlatmaları hoş karşılanmamışsa da (Shamani 1982: LXII-XLV), Kadı Darir, Münirî ve Muhammed Abdurrahman gibi şairlerin El Bekrî ve İbn-i İshak'ın Siyer'ini esas alarak siyerlerini vak'a ve kişiler bakımından tarihi bilgiden farklılaştırdıkları ve bunun da eleştirildiği vakidir (Özfirat 2014:97). Modern Türk edebiyatında da örnek alınan Batı edebiyatı gibi başta tarihî kişilikler olmak üzere bazı şair ve yazarların hayatlarının da yazar kurgusundan geçirilerek yeniden kaleme alındığı görülür. Ahmet Mithat Efendi'nin bazı romanlarında bu uygulamayı denediği bilinir. Ancak belli bir şura dayandırılmak suretiyle tarihî bir kişiliğin ilk kez romana uyarlanması Namık Kemal'in Cezmi'siyle olur. Bu romanı Celâleddin Harzemşah adlı oyunu takip etmiştir.

Klasik Türk edebiyatında edebi şahsiyetlerin hayatlarının belli bir kesitini veya yaşanan ilişki ağını temel alarak bazı yazılar kaleme alan İskender Pala bu tür çalışmalara yeni bir boyut getirmiştir. Onun Kudemanın Kırk Atlısı ve Şairlerin Dilinden adlı çalışmaları bazı şair veya yazarların ya da tarihî kişiliklerin hayatlarıyla ilgili daha canlı ve hayatın içinden aktarımlarla doludur. Örneğin Kudemanın Kırk Atlısı'nda Sokullu Mehmet Paşa'nın son gecesi Pala'nın dilinden ve hayalinden yeniden kurgulanarak çok daha dikkat çekici bir şekle büründürülmüş ve okuyucu merakı artırılarak anlatımda sağlanan canlılıkla ilgi çekilmeye çalışılmıştır (Pala, 1998: 75). İskender Pala yer yer şairlerin şiirlerini de kurgusuna malzeme yapmış ve şiir üzerinden hayat hikâyelerini kurgulayıp eserle şairi biyografik anlatımıyla içli dışlı kılmıştır.

Bu çalışmada, üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi bölümlerinin Klasik Türk Edebiyatı dersi müfredatında yer verilen şair veya yazarların biyografilerinin yeniden kurgulanarak metinleştirilmesi ve sözlü sunumlarla ilgililere aktarılması esasına dayanmaktadır. Biyografiyi öyküleştirmeye etkinlikleriyle ilgili öğretmen adaylarından olumlu dönütler alınması düşünülmektedir.

Ortaokul ve liselerde biyografi öğretiminin yapılandırmacı öğretim anlayışına uygun olarak yapılmadığı, yapılandırmacı anlayışın aksine biyografiyi ezberletme yoluna başvurulduğu bilinen bir durumdur.

Biyografiyi öyküleştirmeye/hikâye etmede araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Öyküleştirmeye yöntemi ile ilgili alan yazın taranmış, bu yöntemin uygulama aşamaları incelenmiştir.
- Alan yazında öğretmen adaylarına hitap edecek benzer çalışmalar bulunmadığı görülmüş bu nedenle araştırmacılar

tarafından Klasik Türk Edebiyatı dersi programında yer verilen biyografiler öyküleştirme konuları olarak belirlenmiştir.

- Çalışma grubu olarak Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümü, Eski Türk Edebiyatı VI dersini alan üçüncü sınıf öğrencileri seçilmiştir.
- Ders müfredatında yer alan biyografilerle ilgili ön bilgi edinmek için öğretmen adaylarına biyografilerle ilgili örnek metinler sunulmuş, öğrencilerin örnek metinleri incelemeleri sağlanmıştır.
- Biyografilerle ilgili örnek metin incelemesinin ardından öyküleştirme yöntemi ilkeleri öğretmen adaylarına ayrıntılarıyla birlikte aktarılmıştır.
- Araştırmacılar dersin müfredatında yer alan Şair Nef'î'nin hayatını ve şairliğini öyküleştirme yöntemine uygun olarak kurgulayarak yeniden kaleme almışlardır.
- Öyküleştirme metin elementleri (kahramanlar, yer, zaman, olay örgüsü, dil-üslup vb. özellikler) dikkate alınarak kaleme alınan biyografi anlatımı araştırmacı tarafından derste sözlü olarak yapılmıştır.
- Şair Nef'î'nin hayatı ve şairliği ile ilgili yapılan uygulamanın artı ve eksileri öğretmen adaylarıyla tartışılmış ve benzer uygulamalarda daha ilgi çekici ve başarılı anlatımlar için dikkat edilmesi gereken hususlar anlatılmıştır.
- Örnek uygulama (Şair Nef'î'nin hayatı ve edebi kişiliği) araştırmacılar tarafından yapıldıktan sonra benzer uygulamaların öğretmen adayları tarafından yapılması için ödevlendirmeler yapılmıştır. Öyküleştirecek biyografiler dersin müfredatından seçilmiştir.
- Benzer uygulamalar öğretmen adayları tarafından “Şeyhülislam Yahya, Şeyhülislam Bahayî, Vecdî, Nâilî, Fehim-i Kadîm, Neşâtî, Nâbî, Muradî, Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi, Nergisî, Veysî ve Azmizade Halefî” gibi hayatlar ve edebi kişilikleri üzerine devam etmiştir.

Çalışmada öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinin kullanılması, örnek aktarımlarla beraber öğrencilerin ödevlendirilmesi ve böylelikle bilinen bir biyografinin yeniden kurgulanıp yazıya aktarılması ve sınıfta sözlü olarak sunulması istenmiştir. Böylelikle öğretmen adaylarının öykü yazma ve anlatma becerilerinin

geliştirilmesi, ayrıca belirli bir edebi türe dair bilgisinin, artırılması düşünülen ilgiyle yeniden üretilmesi, amaçlanmıştır.

Bu çalışmayla yaratıcı yazma becerisi geliştirilebileceği gibi öğrencinin hikâye etme, öykü oluşturma veya öykü tamamlama gibi teknikleri de kullanabilmesi veya bu teknikleri kullanarak kendisini geliştirmesi söz konusudur. Biyografi temelli bu öyküleme çalışmasıyla öğrencilerin hazırlamış oldukları ödevlere dayanarak derse aktif katılımlarının sağlanması da hedefler arasındadır.

Biyografi temelli öyküleştirme tekniğinde gerek örnek sunumu yapacak öğretmenin, gerekse öğrencilerin biyografisine değindikleri şair ve yazarların eserlerinden alıntılara, edebiyat tarihinde iz bırakmış çalışmalarına ve hafızalarda kalmış anekdotlarına yer verilerek kompoze etme, hayatlara dair bazı unsurları bir kurgu dâhilinde bir araya getirme becerisi kazandırmak mümkündür. Bu uygulama, kurmaca metin yazmak ve yazılan metnin sözlü sunumunu yapmak yoluyla öğretmen adaylarına kendi öğretmenlik becerilerini görmelerine fırsat sunmaktadır.

Çalışmada gerçek şair ve yazarların biyografilerine yer verilmesi tesadüfi değildir. Gerçek şahsiyetlerin öyküleştirilmesine ilişkin yapılan ödevlendirmelerle öğrencilerin empati yapma becerilerini geliştirmek ve önemli şahsiyetleri rol model almalarını sağlamak da düşünülmüştür. Örneğin köy ortamında yaşayan çocukların köyde doğup büyümüş ve sonra edebiyat dünyasında adını duyurmuş bir edebiyatçı veya bir komutan, sporcu ve bilim adamı gibi isimlerin biyografilerinden hareketle oluşturacakları öyküler sayesinde kendilerini de örnek hayatlara ve başarılarla yakın bulacakları, özgüven kazanacakları aşikârdır.

Çalışmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türk Edebiyatı tarihinde iz bırakmış şahsiyetlerin yaşam öykülerinin öğretiminde Biyografiyi Öyküleştirme Yöntemini uygulamak ve öğretmen adaylarının bu yöntemin etkililiğine ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırmada şu soruya cevap aranacaktır;

- ❖ Biyografiyi öyküleştirme yönteminin etkililiğine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tekniğin geliştirilmesi sürecinde nitel araştırma tekniklerinden doküman taraması/doküman incelemesi yoluyla alan yazın taranmış/incelemiş,

alan yazında biyografi öğretiminde kullanılan benzer bir tekniğin olmadığına kanaat getirildikten sonra tekniğin geliştirilmesine başlanmıştır.

Biyografiyi öyküleştirme tekniği geliştirildikten sonra Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi öğretmen adaylarının klasik edebiyat derslerinde ilgili konuların öğretiminde uygulanmış ve öğretmen adaylarının tekniğin etkililiğine ilişkin deneyimlerini almak için görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmen adaylarının görüşleri nitel analiz tekniklerinden içerik analizi yoluyla incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Biyografiyi Öyküleştirme Yöntemi (BÖY)

Alan yazında biyografi öğretiminde öyküleştirme öğretim yönteminin kullanıldığı herhangi bir araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle öyküleştirme yönteminin biyografi öğretiminde kullanılması ile ilgili uygulama basamakları araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmada gerçekleştirilen uygulama basamakları şu şekildedir:

1. Araştırmacılar araştırmanın yapılacağı sınıflara giderek kendilerini ve dersler boyunca işlenecek konularla ilgili bilgilendirmelerde bulunmuştur.
2. Araştırmacılar dersin önemli konularının klasik edebiyatta önemli bir yere sahip olan şair ve yazarların biyografileri ve edebi kişilikleri olduğunu belirtmiştir.
3. Ardından dersin geleneksel öğretmen merkezli (sunuş yoluyla anlatım) yöntem yerine öğrenci merkezli öğretim yöntemi olan öyküleştirme ile işleneceğini aktararak öğrencilerden sonraki derse öyküleştirme yöntemini bütün yönleriyle öğrenerek gelmelerini istemiştir. Hemen sonra öyküleştirme yöntemiyle ilgili derste bir sunum yapmıştır.
4. Sunumdan sonra öğrencilerden yöntemle ilgili fikirlerini almış ve çalışmanın planlanmasına geçilmiştir.
5. Dersin müfredatında yer alan biyografiler belirlenmiş, öne çıkan biyografilerin (Şeyhülislam Yahya, Şeyhülislam Bahayî, Vecdî, Nâilî, Fehim-i Kadîm, Neşâtî, Nâbî, Muradî, Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi, Nergisî, Veysî ve Azmizade Haletî) öyküleştirilmesine karar verilmiştir.
6. Araştırmacılar uygulamanın iki önemli boyuttan oluşacağını anlatmıştır. Uygulamanın ilk boyutunda ödevlendirme yoluyla her öğrenciye bir biyografi verilmiş ve öğrenciden biyografiyi öyküleştirme yöntemini kullanarak -gerçeklerden uzaklaşmadan- yeniden kurgulayarak yazmaları istenmiştir.

Biyografi kurgulanırken öyküleştirmenin özelliklerine dikkat etmeleri istenmiştir.

7. Öyküleştirme ilklerine uygun olarak kurgulanan biyografi bir sonraki derste bilgisayar ve yansıtım cihazı aracılığıyla tahtaya yansıtılmış ve araştırmacı ve diğer öğretmen adayları tarafından gerçeğe uymayan yerler düzeltilmiştir.
8. Düzeltilen öyküler sorumlu öğretmen adayları tarafından rol oynama tekniklerinden de yararlanılarak derste sözlü olarak dinleyicilere sunulmuştur.
9. Her yazılı ve sözlü sunumdan sonra değerlendirme ve dönütler yapılmış ve sonraki sunumlara geçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

İki başlık arası boş bırakılmamalı

Yarı Yapılandırılmış Görüş Bildirim Formu (YYGBF)

Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretmen adaylarının “Biyografiyi Öyküleştirme Tekniği” etkinliklerinin etkililiğine ilişkin görüşlerini almak için araştırmacılar tarafından “Yarı Yapılandırılmış Görüş Bildirim Formu (YYGBF)” hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüş bildirim formunun hazırlanması sürecinde alan yazındaki benzer formlar, formlarda yer alan sorular-maddeler incelenmiştir. İncelenen benzer formlardan hareketle YYGBF’nin açık uçlu sorulardan oluşturulmasına karar verilmiştir. Formun açık uçlu sorulardan oluşturulmasının nedeni yöneltilen sorularla ilgili derinlemesine, detaylı bilgiler elde etmektir.

Açık uçlu soruların hazırlanması sürecinde alan uzmanlarından görüşler alınmış, bu görüşler çerçevesinde formda amaca hizmet eden sorular belirlenmiştir. Soruların hazırlanması sürecinde kolay anlaşılır soru hazırlama, açık uçlu soru sorma, yönlendirmeden kaçınma gibi ilkeler göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretmen adaylarının “Biyografiyi Öyküleştirme Yöntemi (BÖY)” Uygulamalarına ilişkin görüşlerini almak üzere hazırlanan YYGBF yer alan açık uçlu sorular şu şekildedir:

1. Biyografiyi öyküleştirme yönteminin biyografi öğrenimindeki avantaj/dezavantajları hakkındaki gözlemlerinizi/deneyimlerinizi yazınız.
2. Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler sizi bu çalışmadan soğuttu, motivasyonunuzu düşürdü?
3. Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler çalışma isteğinizi, motivasyonunuzu artırdı?

4. Bu çalışmanın daha başarılı sonuçlar vermesi için ek olarak nelerin olmasını isterdiniz? Bu çalışmayı siz planlamış olsaydınız hangi hususları, nasıl değiştirirdiniz?
5. Diğer ders veya konularda da benzer etkinliklerin yapılmasını ister misiniz? Niçin?
6. Verilen soruların dışında biyografiyi öyküleştirme yöntemi uygulamalarıyla ilgili eklemek istediklerinizi belirtiniz?"

Araştırmanın bulgular bölümü araştırmanın amacına hizmet eden bu sorulara dayalı olarak hazırlanmıştır.

Veri Analizi

Biyografiyi Öyküleştirme Yöntemi (BÖY) etkinliklerine ilişkin YYGBF yoluyla elde edilen görüşlerin analizinde nitel analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Tavşancıl ve Aslan (2001)'a göre içerik analizi yazılı, sözlü veya benzer materyallerde yer alan verilerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır. Cohen, Manion ve Morrison (2007)'a göre de içerik analizi, eldeki yazılı bilgilerin temel içeriklerinin ve içerdikleri mesajların özetlenmesi ve belirtilmesi işlemidir. Nitel yöntemli araştırmalarda (sosyal bilimler, eğitim bilimleri vb.) yoğun olarak kullanılan içerik analizi tekniğinin bu araştırmada tercih edilme nedeni, incelenen konu ile ilgili alan araştırmacılarına kapsamlı, detaylı bilgiler sunmaktır. Bu bağlamda içerik analiziyle tanımlanmamış temalara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Veri analiz işleminde veri kodlama, veri özleştirme, veri sınıflama, veri sunumuyla sonuç çıkarma, veri doğrulama vb. işlemler gerçekleştirilmiştir. Veri kodlama, sınıflama, temaları ve alt temaları belirleme işleminden sonra, temaların frekans (f) ve yüzde (%) değerlerini belirleme, bu değerleri tablolaştırma, tabloları bulgular bölümünde ilgililerin dikkatine sunma ve yorumlama işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Verilerin kodlanması aşaması araştırmanın en önemli işlemlerinden birisi olmuştur. Bu süreçte veriler okunarak notlar düşülmüş, sonrasında notlardan hareketle kodlanan ifadeler aslına bağlı kalınarak benzerliklerine göre gruplandırılmış (Strauss ve Corbin, 1998) amaca hizmet etmeyen veriler ayıklanmıştır. Kodlama ve sınıflama işleminde, YYGBF'de belirtilen görüşler tekrar gözden geçirilmiş ve daha özlü ifadelerle yeniden yapılandırılarak temalara ve kategorilere ayrılmıştır. Son aşamada daha önce de belirtildiği gibi veriler tablolaştırılarak görselleştirilmiş, frekans ve yüzde gibi basit

istatistik teknikleriyle sayısallaştırılmış ve yorumlanmıştır. Tablolarda yer verilen tema ve kategoriler yorumlanırken nicel ifadeler kullanılmıştır. Nicel verilerin kullanılma nedeni güvenilirliği artırmak, yanlış yorum yapmayı önlemek ve temalar -kategoriler arasında somut karşılaştırmalar yapmaktır.

Tablolarda yer verilen nicel verilerin desteklenmesi ve yorumlanması işleminde katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Erkek ve kadın öğretmen adaylarının belirttikleri görüşler aşağıdaki örnek kodlamalarla verilmiş, bu sayede görüşlerin birbirine karışması önlenmeye çalışılmıştır.

Örnek kodlamalar;

Erkek öğretmen adayı 1 = EÖA1,

Kadın öğretmen adayı 1=KÖA1

Bir öğretmen adayı farklı temalarda değerlendirilebilecek birden fazla görüş belirtmişse bu görüşler ayrı ayrı incelenmiş ve tablolarda farklı temalar veya kategoriler altında verilmiştir. Bu nedenle aynı soruyla ilgili tabloda bir kişiye ait birden çok görüşe yer verilmiş ve frekans -yüzde değerlerine yansıtılmış olabilir.

Olumlu-olumsuz görüşler, eleştiri ve beklenti ifadelerinin toplam frekans değerleri toplanmış ve yüzdeleri belirlenmiştir. Belirlenen frekans ve yüzde değerleri her temanın altında parantez içinde ayrıca verilmiştir. Öğrencilerin görüşleri imla ve noktalama yönünden değişikliğe uğratılmadan aktarılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problem sorularıyla ilgili elde edilen bulgular verilmiş ve yorumlanmıştır.

YYGBF'deki "Biyografiyi öyküleştirme tekniğinin biyografi öğrenimindeki avantaj/dezavantajları hakkındaki gözlemlerinizi/deneyimlerinizi yazınız." Şeklindeki ilk soruya ilişkin ulaşılan bulgular Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1. YYGBF'deki ilk soruya ilişkin bulgular

Kategori	Tema	f	%
Biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamalarını yeterli/başarılı buldum. %90 (f= 45)	Bilgilerin kalıcı olması	11	22
	İlgii artırması	9	18
	Avantajlarının çok olması	6	12
	Bilginin mizahla verilmesi	6	12
	Şairin özel hayatı hakkında bilgi verilmesi	5	10
	Sosyal hayat hakkında bilgi sağlanması	4	8

	Topluluk önünde konuşma becerisi kazandırması	2	4
	Yazı yazma becerisi kazandırması	2	4
Biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamalarını yetersizi/başarısız buldum.	Kurguda abartı olduğundan yanlış bilgiler öğrenilmesi	2	2
%10 (f=5)	Bağlantılar yanlış yapılabilir	1	2
	Anlama kopuk oluyor	1	2
	Dinlerken sıkılıyoruz	1	2

Tablo 1’de YYGBF’de yer alan “*Biyografiyi öyküleştirme yönteminin biyografi öğrenimindeki avantaj/dezavantajları hakkındaki gözlemlerinizi/deneyimlerinizi yazınız.*” Sorusuyla ilgili çalışma grubu öğrencileri tarafından 46 değerlendirmenin yapıldığı görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler incelendiğinde, öğrenci görüşlerinin **%90 (f= 45)**’ının olumlu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre öğrencilerin biyografiyi öyküleştirme tekniği ile biyografi öğrenmeyi kalıcı buldukları, ilgiyi artırdığı, mizah kullanmanın avantajlar sağladığı, şairlerin özel hayatları hakkında da bilgi edindikleri, dönemin sosyal hayatı hakkında bilgi sağladığı, yazma ve konuşma becerilerini geliştirdiğini aktarmışlardır.

Öğrencilerin bu yöndeki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Biyografi öğretiminde öyküleştirme tekniğinin avantajları söz konusudur. Öğrenmeyi cazip kılmakta, öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve ilgiyi artırmaktadır” (ÖA2)

“Liselerde biyografi tekniğiyle şairlerin ya da yazarların hayatları anlatılırsa hem ders eğlenceli bir hale gelir hem de öğrenciler hikaye tarzında yazılan sanatçıların hayatlarını daha iyi anlar ve kalıcılığı daha fazla olur.” (ÖA5)

“Bu uygulamanın dezavantajı yok, avantajlarından bahsedecek olursak kulağa hitap etmesi dinlerken eserlerin geçtiği zaman, mekan, ve kahramanlar akılda daha kalıcı oluyor” (ÖA6)

“Bu uygulama biyografi öğrenmeyi kolaylaştırır. Çünkü biyografi kafamızda canlanır. Olay akışı kafamızda daha kolay kalır (ÖA8)

“Kişinin hayatı, ailesi, nelerden hoşlandığı hakkında bilgiler de verildiği için avantajlıdır (ÖA11)

“ Biyografik yazıyı öyküye dönüştürmede, avantaj olarak biraz dramatize ve mizah kattığımız için daha çok ilgi çekici duruma geliyor. Tekdüze anlatımdan kurtulup daha heyecanlı bir hale geliyor, bu şekilde zihnimizde daha kalıcı oluyor. (ÖA13)

“ Bu yöntemler tahtada rahatça konuşabilme ve bir şeyler yazabilme becerisi kazanıyoruz” (ÖA16)

“ Bu uygulama sayesinde şairlerin hayatları daha ilgi çekmekte, kalıcı öğrenmeler sağlanmakta” KÖA19

“Öğrenmeyi kolaylaştırdı, unutmamı önledi diyebilirim (KÖA20)

Tablo 1 incelendiğinde YYGBF’deki ilk soruya yönelik aktarılan görüşlerin %10 (f= 5)’unun olumsuz yönde olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre öğretmen adayları; kurguda yapılan abartılı anlatım ve yanlış bağlantıların yanlış bilgi edinmeye, yanlış anlamaya, anlamada kopukluklar yaşanmasına neden olduğunu ve dinlerken sıkıldıklarını aktarmışlardır. Bu yöndeki görüşlerin bazıları şu şekildedir:

“Bu uygulamayla bir şair ya da yazarın hayatını daha iyi anlayabiliyoruz. Dezavantajları ise biyografi öyküleştirilirken dinlediğimizde bazen sıkılabiliyoruz” (ÖA4)

“Dezavantajı, biyografi doğru ve bağlantılı bir şekilde öyküleştirilirse bu öğrenci için kopuk bir anlamaya sebep olur” (ÖA7)

“Kişinin hayatı abartılı anlatıldığı için dezavantajı var, çünkü yanlış bilgiler verilebiliyor 2 (ÖA10)

“Dezavantajının olup olmaması kurgulayan kişiye bağlı. Eğer gerçeği çok fazla çarpıtıp kurguyu abartıyorsa yanlış bilgiler öğrenmeye sebebiyet verebilir” (ÖA13)

YYGBF’deki “*Biyografiyi öyküleştirme tekniğinin biyografi öğrenimindeki avantaj/dezavantajları hakkındaki gözlemlerinizi/deneyimlerinizi yazınız.*” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde öğretmen adaylarının uygulamalara ilişkin oldukça yüksek oranda (%90) olumlu görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. Bu,

biyografiyi öyküleştirme tekniğinin öğretmen adayları tarafından olumlu bulunduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık bazı öğretmen adaylarının (%5) biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamalarıyla ilgili kaygılarını taşıyan olumsuz yönde görüşlerinin olduğu da belirlenmiştir. Söz konusu görüşler incelendiğinde ilgili öğretmen adaylarının abartılı ve iyi kurgulanmamış anlatımlar nedeniyle yanlış bilgilennemelerden, uzun sunumlar nedeniyle sıkılmaktan şikâyetçi oldukları anlaşılmaktadır. Bu görüşler biyografilerin öyküleştirilmesi sürecinde gerçekten uzaklaşmamak ve abartıya kaçılmaması gerektiğine dikkat çekmesi adına önemlidir.

Biyografi öğretiminde en önemli husus öğrenenlere doğru bilgiler aktarmaktır. Biyografiyi kurgularken yanlış bilgilere yer verilmesi, bu uygulamada istenen en son şeydir. Bu nedenle kurgulayıcıların, öğreticilerin bu hususa dikkat etmeleri gerekmektedir.

YYGBF'deki “Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler sizi bu çalışmadan soğuttu, motivasyonunuzu düşürdü?” şeklindeki ikinci soruya ilişkin ulaşılan bulgular Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. YYGBF’deki ikinci soruya ilişkin bulgular

Kategori	Tema	f
Biyografiyi öyküleştirme tekniği motivasyonumu düşürdü, beni soğuttu. (f= 9)	Akıcı dil kullanılmaması	2
	Uzun hikayelerin olması	2
	Gereksiz ayrıntılar olması	1
	Karmaşık olması	1
	Kullanılan dilin ağır olması	1
	Aşırıya kaçan benzetmeler, betimlemeler olması	1
	Alışılmadık bir uygulama olması	1

Tablo 2’de YYGBF’de yer alan “*Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler sizi bu çalışmadan soğuttu, motivasyonunuzu düşürdü?*” Sorusuyla ilgili çalışma grubu öğrencileri tarafından 9 değerlendirmenin yapıldığı görülmektedir. Biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamaları ile ilgili yapılan değerlendirmeler incelendiğinde, öğretmen adaylarının; biyografi anlatımında kullanılan dili ağır ve akıcı bulmadıkları, uzun öykülemeler, gereksiz ayrıntılar, aşırı benzetme ve betimlemeler, karmaşık olay ve anlatımlardan şikâyet ettikleri anlaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Biyografinin akıcı olmaması güzel bir sonuca bağlanmaması soğumamıza sebep olur (EÖA1)”

“Biyografide gereksiz ayrıntılara yer verilmesi motivasyonumuzu düşürdü kısmen” (KÖA1)”

“Hikayelerin uzun uzun anlatılması bu etkinlikten beni soğuttu” (KÖA7)

“ Öykülerde çok fazla eser, kişi ve olayın karmaşık işlenmesi, anlamayı zorlaştırıyor” (KÖA8)

“Öykü etkinliklerinin klasik tarzda olması, edebi yönünün ve dilinin ağır basması motivasyonu düşürüyor (KÖA9)

“Edebiyat öğrencilerinin böylesine işe yarar ve ezberden uzak bir tekniği hevesle uygulaması gerekirken, kimilerinin bunu uygulama konusunda çektiği sıkıntı... Bunu mevcut eğitim sisteminde aşına olmadıkları bir yöntem olmasına bağlayabiliriz (KÖA11)

“ Aşırı betimlemeler, öyküleştirmeler, benzetmeler beni sıktı ve biyografiden uzaklaştım diyebilirim (KÖA13)

YYGBF’deki “*Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler sizi bu çalışmadan soğuttu, motivasyonunuzu düşürdü?*” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde az sayıda öğretmen adayının uygulamalarla ilgili olumsuz deneyime sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte ilgili öğretmen adaylarının uygulamalara ilişkin güdülerini üzerinde olumsuz etkiye neden olan hususların belirlenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması açısından söz konusu değerlendirmeleri önemlidir.

Yapılacak planlamalarda öğrenen bireylerin güdülerini olumsuz etkileyen; ağır dil kullanma, aşırı betimleme, benzetme ve mübalağalara başvurma, uzun ve karmaşık anlatımlar yapmaktan kaçınmak gerekmektedir. Nitekim öğrenen bireyin uygulamalara yönelik olumsuz bir tutuma, algıya sahip olması; derse yönelik güdüsünü ve ilgisini düşürmekte, derste istendik olmayan davranış sergilemeye, başarısız olamaya sevk etmektedir. Bu nedenle uygulayıcıların söz konusu tekniğin uygulamalarında öğrencilerin duyuşsal özelliklerini olumsuz etkileyecek her türlü ayrıntıya dikkat etmeleri gerekmektedir.

YYGBF’deki “*Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler çalışma isteğini, motivasyonunuzu artırdı?*” şeklindeki üçüncü soruya ilişkin ulaşılan bulgular Tablo 3’te sunulmuştur:

Tablo 3. YYGBF’deki üçüncü soruya ilişkin bulgular

Kategori	Tema	f
Biyografiyi öyküleştirme etkinlikleri çalışma isteğini, motivasyonunu artırdı (f= 46)	Eğlenceli zevkli etkinlikler olması	9
	Merak uyandırması	8
	Gerçeğin kurmaca üslupla sunulması	6
	Şair ve yazarlar hakkında ayrıntı verilmesi	5
	Klasik ders formatında olmaması	4
	Kalıcı öğrenmeler sağlaması	4
	Kendi hayal gücü, kurgu ve anlatımımız olması	3
	Kendimizi ifade etme fırsatı sunması	3
	Edebi ve akıcı dil kullanılması	2
Üslup	2	

Tablo 3’te YYGBF’de yer alan “*Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler çalışma isteğinizi, motivasyonunuzu artırdı?*” sorusuyla ilgili çalışma grubu öğretmen adayları tarafından 46 değerlendirmenin yapıldığı görülmektedir. Biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamaları ile ilgili yapılan değerlendirmeler incelendiğinde tekniğin öğretmen adaylarının olumlu güdü geliştirmelerine imkân sunan birçok özelliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının olumlu duyuşsal tutum geliştirmelerini sağlayan başlıca hususlar şu şekildedir: Yapılan etkinliklerin zevkli olması, olay örgüsü hakkında merak uyandırması, kurmaca üslupla gerçeğin verilmesi, incelenen şair ve yazarlar hakkında detay bilgiler sunması, geleneksel ders ortamından farklı olması, kalıcı öğrenmeler sağlaması, hayal gücünü geliştirmesi, ifade gücünü geliştirmesi, akıcı bir üslup kullanılması vb. Biyografiyi öyküleştirme tekniği etkinliklerinin öğrenenlere sunduğu bu olanaklar, eğitim programlarının amaçlarından olan; etkili ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirerek olumlu davranış geliştirmeyi sağlaması yönüyle dikkat çekicidir.

Öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Gerçeğin kurmaca bir üslupla anlatılması ilgimi artırdı” (EÖA5)

“Bu uygulama farklı olduğu için bana çok eğlenceli gelmişti. Hatta bir arkadaşımız Mevlana’nın hayatını hikayeleştirerek uygulamalı bir şekilde anlatmıştı. Ders çok eğlenceli geçmişti ve kalıcı olmuştu “ (KÖA2)

“Bu çalışmayı yenilikçi ve güzel buldum. Bizlerin yazarak kendimizi geliştirmemiz lazım ve bu etkinlik sayesinde hem öyküleştirme hem hayal gücünü geliştirme çalışması yapmış oluyoruz (KÖA10)

“Biyografiyi öyküleştirme tekniği merak duygumu ve derse olan ilgimi, motivasyonumu artırdı” (KÖA1)

“Şairlerin hayatları hakkında daha çok bilgi sahibi oldum, farklı ayrıntıları öğrenmem motivasyonumu artırdı” (EÖA1)

“Biyografideki olayların sırasına göre anlatılması ve kullanılan tasvirler benim de çalışma isteğimi artırdı” (KÖA8)

“Öncelikle biyografileri öyküleştiren kendi cümlelerimizi ve üslubumuzu kullanmamız bize özgüven veriyor. Yeni bir yöntem takip etmemiz de motivasyonumuzu artırıyor. Ayrıca bir şairin hayatını kendi istediğimiz şekilde kurgulayıp mizah unsurlarıyla dramatize etmemiz motivasyonumuzu artırıyor” (KÖA11)

Biyografiyi öyküleştirme şeklinin öğrenciye bırakılması, öğrencinin özgün cümlelerine bırakılması motive edicidir” (KÖA9)

“Şaire karşı merak uyandırması ilgimi artırdı” (KÖA13)

“Hazırladığım öykü arkadaşlarım tarafından başarılı bulundu ve bu da motivasyonumu artırdı” (KÖA7)

“Öykülerde kullanılan edebi ve akıcı dil çalışma isteğimi artırdı (KÖA 18)

“Yazar ve şairlerin hayatlarının öyküleştirilmesi öğrenmeyi daha zevkli ve eğlenceli kılarak çalışma arzusunu artırdı” (KÖA 25)

YYGBF’deki “*Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler çalışma isteğinizi, motivasyonunuzu artırdı?*” sorusuna öğretmen adaylarının neredeyse tamamının olumlu görüşler dile getirdiği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının ilgili soruya verdikleri cevaplar biyografiyi öyküleştirme tekniğinin; etkili ve kalıcı öğrenmede, öğrencilerin derse olumlu tutum geliştirmelerinde, yazılı ve sözlü olarak etkili anlatımlar yapmada, dersin farklı ve eğlenceli olmasında, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine olanak sunmada dikkate değer avantajlar sağladığı söylenebilir.

Öğrenmeye, derse karşı olumlu tutum ve davranış geliştirdiği öğretmen görüşleriyle teyit edilen biyografiyi öyküleştirme tekniğinin şair ve yazarların hayatlarının işlendiği derslerde kullanılması gerektiği söylenebilir.

YYGBF’deki “Bu çalışmanın daha başarılı sonuçlar vermesi için ek olarak nelerin olması isterdiniz? Bu çalışmayı siz planlamış olsaydınız hangi hususları, nasıl değiştirirdiniz?” şeklindeki dördüncü soruya ilişkin ulaşılan bulgular Tablo 4’te sunulmuştur:

Tablo 4. YYGBF'deki dördüncü soruya ilişkin bulgular

Kategori	Tema	f	%
Biyografiyi öyküleştirme etkinlikleri yeterliydi %32,34 (f= 11)	İyi planlanan ve uygulanan bir çalışma	4	11,76
	Diğer derslerde de uygulanabilir	4	11,76
	Etkinlikler yeterli	3	8,82
Toplam		11	32,34
Biyografiyi öyküleştirme tekniği ek etkinliklerle daha başarılı sonuçlar verebilir %67,62 (f= 23)	Görsel işitsel materyaller kullanılmalı	4	11,76
	Edebi kişiliğe ve eserlere daha geniş yer verilebilir	4	11,76
	Grup çalışmasına başvurulabilir	3	8,82
	Detaylara daha çok yer verilebilir	2	5,88
	Şarkılarla desteklenebilir	2	5,88
	Biyografiler drama rol oynama teknikleriyle canlandırılabilir	2	5,88
	Eski kelimeler yerine güncel kelimeler tercih edilebilir	2	5,88
	Konuya uygun fon müziğiyle desteklenebilir	2	5,88
	Uygulamalar kısa tutulabilir	2	5,88
Toplam		23	67,62

Tablo 4'te YYGBF'de yer alan, *Bu çalışmanın daha başarılı sonuçlar vermesi için ek olarak nelerin olmasını isterdiniz? Bu çalışmayı siz planlamış olsaydınız hangi hususları, nasıl değiştirirdiniz?* sorusuyla ilgili çalışma grubu öğretmen adayları tarafından 34 değerlendirmenin yapıldığı belirlenmiştir.

Biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamaları ile ilgili yapılan değerlendirmeler iki kategoriye ayrılmış ve frekans ile yüzde değerleri verilerek yorumlanmıştır. İlk kategoride farklı temalar altında incelenen 11 değerlendirmeye yer verilirken ikinci kategoride ise farklı temalar altında incelenen 23 değerlendirme yer almıştır. İlk kategoride biyografiyi öyküleştirme tekniğinin mevcut uygulama ve etkinliklerini yeterli bulan katılımcıların değerlendirmelerine yer verilirken ikinci kategoride mevcut uygulama ve etkinlikleri beğenmekle birlikte daha etkili bir öğretim için önerisi olan katılımcıların bu yöndeki görüşleri yer almıştır.

Biyografiyi öyküleştirme tekniğinin mevcut uygulamalarını yeterli bulan katılımcıların f=11, (%32,34) görüşleri, "iyi planlanan ve uygulanan bir çalışma, etkinlikler yeterli, diğer derslerde de mevcut

şekliyle uygulanabilir” temaları altında toplanmıştır. Katılımcıların bu yöndeki görüşlerin bazıları şu şekildedir:

“Çok iyi düşünülen ve uygulamaya geçirilen bir çalışma, herhangi bir eksiğini görmedim” (KÖA13)

“Diğer derslerde de bu tekniğin kullanılması hem zamanı verimli kullanmak hem de dersi sıkıcılıktan kurtarmak adına güzel bir etkinlik” (EÖA3)

“Hocanın verdiği etkinlikler ile arkadaşların etkinlikleri iyi planlanmıştı, yeterliydi” (KÖA1)

Tablo 4’te ikinci kategori altında tekniğin mevcut uygulamalarının daha ilgi ekici olması ve etkili öğrenmeler sağlaması için yapılması gerekenler verilmiştir. Bu kategori altında $f=23$ (%67,62) görüş yer almıştır. Bu kategori altında yer alan görüşler tabloda da görüldüğü üzere, “Görsel işitsel materyaller kullanılmalı, edebi kişiliğe ve eserlere daha geniş yer verilebilir, grup çalışmasına başvurulabilir, detaylara daha çok yer verilebilir, şarkılarla desteklenebilir, biyografiler drama rol oynama teknikleriyle canlandırılabilir, eski kelimeler yerine güncel kelimeler tercih edilebilir, konuya uygun fon müziğiyle desteklenebilir, uygulamalar kısa tutulabilir” şeklinde sırlanmaktadır.

Bu yöndeki görüşlerin bazıları şu şekildedir:

“Öğrencilerin sıkılmaması için kısa tutmaya çalışırdım”

KÖA18

“Çalışmanın daha başarılı olması için görsel ve işitsel materyaller kullanırdım” (EÖA1)

“Daha başarılı olması için gereksiz ayrıntılar vermekten kaçınırdım (KÖA1)

“Yazılan biyografiler bir grup öğrenci tarafından sınıfta canlandırılırsa bilgiler daha kalıcı olurdu.” (KÖA3)

“Bu çalışmayı ben yapmış olsaydım her şairin, yazarın biyografilerini bu yöntemde olduğu gibi hikâyeleştirirdim. Yani her sanatçı için bunu yapmaya çalışırdım. Lise kitaplarında bir sanatçıyı verirken hikâyeleştirerek verirdim” (KÖA24)

“Şairlerin edebi kişiliğine ve eserlerine daha çok değinirdim” (EÖA6)

“Bu uygulama gayet başarılı ama çalışma öyküleştirilirken diyaloglara da yer verilseydi daha iyi olabilirdi” KÖA23)

“Hikayelere ilginç ama gerçek ilginç olaylar eklenebilir.
(KÖA10)

“Öyküler hazırlanırken grup çalışması yapılabilirdi, sunumlar da bireysel değil gruplar tarafından yapıldığı daha başarılı sonuçlar alınabilirdi” (KÖA19)

“Öykülerde detaylara, tasvir, tahlil, tenkit, betimlemeler ve ruh tahlillerine daha çok yer verilebilirdi” (KÖA8)

“Biyografiyi hikaye etme çok güzel bir fikir ben olsam bütün konularda değil de belirli ve zor konularda kullanmayı tercih eder şarkı şeklini bile düşünürüm” (KÖA16)

“Biyografileri tiyatrolaştırma, drama, rol oynama da yapılabilse daha başarılı olur” KÖA11)

“Şairlerin hayatlarını öyküleştiren o dönemin kelimeleriyle değil bu gün kullanılan kelimelerle yapardım” (KÖA21)

“Biyografisi öyküleştiren kişinin farklı yönleri tespit edilip öyküye dahil edilebilirdi, ayrıca ney, kanun, ud vb. fon müziği eşliğinde sunum yapılsa daha etkili olurdu” (KÖA20)

YYGBF’deki *Bu çalışmanın daha başarılı sonuçlar vermesi için ek olarak nelerin olmasını isterdiniz? Bu çalışmayı siz planlamış olsaydınız hangi hususları, nasıl değiştirdiniz?* sorusuna verilen cevaplar genel olarak ele alındığında görüş bildiren öğretmen adaylarının neredeyse tamamının biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamalarını olumlu bulduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte tekniğin mevcut uygulamaların daha zenginleştirilmesi ve söz konusu daha çok öğrencinin beklentilerini karşılayabilmesi için uygulayıcıların dikkate almaları gereken hususların olduğu da anlaşılmaktadır. öğretmen adaylarının mevcut etkinliklerin zenginleştirilmesi için aktardıkları her görüş daha başarılı öğretim uygulamaları gerçekleştirebilmek adına değerlidir.

Bir öğretim etkinliğinden istendik düzeyde başarı elde edebilmenin önemli yollarından biri öğretim etkinliğini hedef kitle ile birlikte planlamaktır. Bu bağlamda uygulayıcıların, öğretmen adaylarının burada ifade ettikleri hususlar üzerinde kafa yormaları, öğretim ilke ve hedefleri dikkate alarak biyografiyi öyküleştirme tekniği etkinliklerini zenginleştirmeleri gerekmektedir.

YYGBF’deki “Diğer ders veya konularda da benzer etkinliklerin yapılmasını ister misiniz? Niçin? şeklindeki beşinci soruya ilişkin ulaşılan bulgular Tablo 5’te sunulmuştur:

Tablo 5. YYGBF’deki beşinci soruya ilişkin bulgular

Kategori	Tema	f	%
Evet, isterdim %94,85 (f= 51)	Çünkü, daha zevkli ve ilgi çekici	18	33,3
	Çünkü öğrenmeyi kolaylaştırıyor	11	20,85
	Çünkü öğrenci kendini rahat ifade ediyor	7	12,95
	Çünkü öğrenci odaklı, etkin katılımı sağlıyor	6	11,1
	Çünkü araştırma isteği uyandırıyor	4	7,4
	Çünkü ezberden uzak etkili öğrenme sağlıyor	4	7,4
	Çünkü olaylar ve yaşamlar canlandırılıyor	1	1,85
Toplam		51	94,85
Hayır, istemezdim %5,55 (f= 3)	Çünkü diğer hocalarımız tekniği bilmiyor	2	3,7
	Çünkü sadece eski Türk Edebiyatı dersi için uygun bir teknik	1	1,85
	Toplam	3	5,55

Tablo 5’te YYGBF’de yer alan, *Diğer ders veya konularda da benzer etkinliklerin yapılmasını ister misiniz? Niçin?* sorusuyla ilgili çalışma grubu öğretmen adayları tarafından 54 değerlendirmenin yapıldığı belirlenmiştir.

Biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamaları ile ilgili yapılan değerlendirmeler iki kategoriye ayrılmış ve frekans ile yüzde değerleri verilerek yorumlanmıştır. İlk kategoride farklı temalar altında incelenen 51 değerlendirmeye yer verilirken ikinci kategoride farklı temalar altında incelenen 3 değerlendirme yer almıştır. İlk kategoride biyografiyi öyküleştirme tekniği etkinliklerinin diğer ders ve konularda da uygulanmasını isteyen katılımcıların değerlendirmelerine yer verilirken ikinci kategoride mevcut uygulama ve etkinliklerin diğer ders ve konularda uygulanmaması gerektiğini savunan öğretmen adaylarının görüşleri yer almıştır.

Biyografiyi öyküleştirme tekniğinin uygulama ve etkinliklerini beğenen ve diğer dersler ile konularda da tekniğin kullanılmasını isteyen öğretmen adaylarının f=51, (%94,85) görüşleri, “Çünkü, daha zevkli ve ilgi çekici, öğrenmeyi kolaylaştırıyor, öğrenci kendini rahat ifade ediyor, öğrenci odaklı, etkin katılımı sağlıyor, araştırma isteği uyandırıyor, ezberden uzak etkili öğrenme sağlıyor, olaylar ve yaşamlar canlandırılıyor” temaları altında toplanmıştır. Katılımcıların bu yöndeki görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

“Diğer derslerde yapılmasını isterim, çünkü bu ve benzeri yöntemlerle konular daha ilgi çekici, eğlenceli ve kalıcı olur” (EÖA6)

“Öğrenmeyi kolaylaştırdığı için diğer derslerde de kullanılmasını isterim” (KÖA19)

“Öğrencinin kendini daha rahat ifade etmesi için diğer derslerde de olması gerekir” KÖA17)

“Evet daha aktif ve başarılı bir eğitim için uygulanabilir. Biz öğrenciler yıllardır tek düze anlatımlardan sıkıldık. Diğer derslerde de bu yöntemin kullanılması dersi daha ilgi çekici yapar. Bu yöntem kalıcı öğrenme sağlaması, ilgi ve heyecan uyandırması bakımından güzel bir yöntem” (KÖA8)

“Özellikle tarih derslerinde yapılmasını isterdim. Çünkü savaş sahneleri, kongreler daha başarılı bir şekilde uyarlanabilir” (KÖA5)

“İsterim çünkü şair veya yazarlar hakkında araştırma yapma isteği uyandırıyor” (KÖA3)

“Ezberden uzaklaştırdığı ve daha iyi öğrenme yaptırdığı için isterim” (EÖA2)

Tablo 5’te ikinci kategori altında öğretmen adaylarının, tekniğin diğer ders ve konularda uygulanmasının sakıncalarını aktardıkları görüşlere yer verilmiştir. Bu kategori altında yer alan görüşler (f=3) toplam görüşlerin %5,55’ini oluşturmaktadır. Öğretmen adayları tekniğin diğer ders ve konularda uygulanmasını istememelerini, “Çünkü diğer hocalarımız tekniği bilmiyor, çünkü sadece eski Türk Edebiyatı dersi için uygun bir teknik” şeklinde gerekçelendirmişlerdir.

Bu yöndeki görüşlerin bazıları şu şekildedir:

“Açıkçası diğer hocalarımız için uygun bir yöntem değil. Çünkü onlar düz anlatımı tercih ediyor” KÖA1

Bu tekniğin Eski Edebiyat dışındaki derslerde uygulanabileceğini düşünüyorum ama Eski Edebiyat dersindeki kadar başarılı olacağını sanmıyorum” KÖA4

YYGBF’deki, *Diğer ders veya konularda da benzer etkinliklerin yapılmasını ister misiniz? Niçin?* sorusuna verilen cevaplar genel olarak ele alındığında öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun tekniği farklı nedenlerle beğendiği ve diğer ders ve konularda da öyküleştirme tekniğinin kullanılması gerektiği anlaşılmıştır. Öğretmen adaylarının biyografiyi öyküleştirme tekniğini beğenmelerinin başlıca nedenlerinin; tekniğin öğrenen merkezli olması, yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân sunması, oyunlaştırma

ve rol oynamalarla dersin zevkli geçmesi, öğrenmeyi kolaylaştırıp eğlenceli kılması, yazma ve konuşma becerilerinin gelişimine katkı sunması vb. olduğunu aktarmışlardır. Bu bulgular biyografiyi öyküleştirme tekniğinin uygulama mantığına uygun geliştirilecek tekniklerin derslerde yoğun olarak uygulanan geleneksel öğretim uygulamalarına önemli bir alternatif olduğunu ortaya koymaktadır.

Aktif öğrenme üzerine yapılan araştırmalar hemen her ders ve konularda (konuların muhtevasına uygun) öğrenen merkezli, bilgi ve beceri geliştirmeyi önceleyen öğretim etkinliklerinin geliştirilebileceğini göstermektedir. Bu süreçte en büyük görev dersin planlayıcı olan öğretmen ve akademisyenlere düşmektedir.

YYGBF'deki “Verilen soruların dışında biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamalarıyla ilgili eklemek istediklerinizi belirtiniz?” sorusuna verilen cevapların bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Klasik Türk Edebiyatı en temel ve en ilgi çekici edebiyat dönemlerinden biri. Ama öğrencilerin öğrenirken çok zorlandığı bir ders, çünkü günümüze çok uzak bir dönem, dil farklı, kullanılan türler farklı, teknikler farklı. Bu yüzden anlamak güç oluyor çoğu zaman. Günümüzdeki öğrenme teknikleri kullanılarak klasik Türk edebiyatı daha kolay öğrenilebilir.” (KÖA 23)

“ Bu uygulamanın öğrenciler açısından sağlıklı olacağını düşünüyorum. Liselerde hâkim olan “edebiyat dersi sıkıcıdır” düşüncesini ortadan kaldırır diye düşünüyorum” (KÖA15)

“ Bu uygulamada tanınmamış şairlerin seçilmesi daha yerinde oldu. Bu şairleri kendi dünyamızdan da bir şeyler katarak kendi dilimizle anlatmamız beni mutlu etti. Biraz daha geliştirilirse lise döneminde oldukça başarı sağlayacak bir teknik” (KÖA27)

“11 ve 19. yy'da hakim olan bu edebiyat geleneğinin çağdaş anlatım teknikleriyle yorumlanmasını çok başarılı buluyorum” (KÖA22)

“Öğrencilerin ne istedikleri önemli. Bana göre oyunlar öğrenciler için daha faydalı olacaktır (EÖA7)

“Edebiyat dersinde çok fazla yazar ve şair olduğu için bunların öğrencinin aklında kalması çok zor oluyor. Bu çalışmada ayrıntılar verildiği için bu ayrıntılar daha çok unutulmuyor akılda kalıyor” (KÖA1)

“Bu tür öğrenci merkezli etkinliklerin öğrencilerin konulara ilgisini ve bilgisini artıracığını düşünüyorum” (EÖA3)

“Öykülerin öğrencilerin düzeyine uygun hazırlanması az bilinen kelimelerin kullanılmaması, kullanılan dilin sade olması daha iyi sonuçlar verir” (EÖA4)

YYGBF’deki son soruya verilen bu cevaplar çalışmanın bütün uygulamalarına yönelik yapılan genel bir değerlendirme olarak görülebilir. Söz konusu görüşler incelendiğinde, öğretmen adaylarının biyografiyi öyküleştirme tekniği uygulamalarına, uygulamaların gerçekleştirildiği ders ve konulara yönelik olumlu tutum ve davranışlara sahip oldukları anlaşılmaktadır. İlgili görüşler; kişi yaşamlarının ele alındığı konu ve derslerde öğrenmenin etkili ve zevkli gerçekleşmesini sağlamak, öğrencilere farklı öğrenme yaşantıları sunmak, öğrencileri araştırmaya teşvik ederek onların bilgi ve becerilerini geliştirmeyi incelemek için biyografiyi öyküleştirme tekniğinin kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Sonuç

Biyografiyi öyküleştirme tekniği (BÖT) etkinliklerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleriyle ilgili ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir. Sonuçlar YYGBF’deki sorulara dayalı olarak sunulmuştur:

Biyografiyi öyküleştirme tekniğinin biyografi öğrenimindeki avantaj/dezavantajları hakkındaki gözlemlerinizi/deneyimlerinizi yazınız? sorusuna çalışma grubundaki öğretmen adaylarının **%90 oranında** olumlu görüş belirttikleri belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarına göre biyografiyi öyküleştirme tekniği ile öğrenilen bilgiler daha kalıcı olmakta, mizah sayesinde derse ilgi artmakta, şairin özel hayatı hakkında bilgi verilmesiyle boşluklar dolmakta, dönemin sosyal yaşamı hakkında bilgi edinilmekte, topluluk önünde konuşma ve yazı yazma becerisi kazanılmaktadır.

Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler sizi bu çalışmadan soğuttu, motivasyonunuzu düşürdü? sorusuna öğretmen adaylarının olumsuz yönde sadece **9** görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları biyografiyi öyküleştirme tekniğinde; akıcı dil kullanılmaması, uzun hikayelerin olması, gereksiz ayrıntılara yer verilmesi, bilgilerin karmaşık sunulması, aşırıya kaçan benzetmeler ve betimlemeler olması, alışılmadık bir uygulama olması gibi nedenlerle uygulamalardan şikâyet ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu görüşler öğrencinin derse ve konuya yönelik olumsuz tutum geliştirmesi üzerinde önemli ölçüde etkilidir. Derse ve konulara yönelik olumlu tutum geliştirmek için, derse ilişkin uygulamalar

planlarken uygulayıcıların, dikkat çekilen olumsuz hususları göz önünde bulundurmaları ve gerekli tedbirleri almaları gerekmektedir.

Biyografi öğretimindeki hangi etkinlikler çalışma isteğinizi, motivasyonunuzu artırdı? sorusuna öğretmen adaylarının olumlu yönde 46 görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları biyografiyi öyküleştirme tekniğini; Yapılan etkinliklerin zevkli olması, olay örgüsü hakkında merak uyandırması, kurmaca üslupla gerçeğin verilmesi, incelenen şair ve yazarlar hakkında detay bilgiler sunması, geleneksel ders ortamından farklı olması, kalıcı öğrenmeler sağlaması, hayal gücünü geliştirmesi, ifade gücünü geliştirmesi, akıcı bir üslup kullanılması vb. nedenlerle olumlu bulmuşlardır. Öğretmen adaylarının çalışma istekleri ve motivasyon durumlarıyla ilgili büyük oranda olumlu görüş belirtmeleri tekniğin öğrenmede önemli sonuçlar vereceğine işaret etmektedir.

Biyografiyi öyküleştirme tekniğinin uygulandığı bu çalışmanın daha başarılı sonuçlar vermesi için ek olarak nelerin olmasını isterdiniz? Bu çalışmayı siz planlamış olsaydınız hangi hususları, nasıl değiştirirdiniz? sorusuna verilen cevaplar incelediğinde; öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu uygulamalardan memnun olmakla birlikte, daha etkili ve kalıcı öğrenmeler için çeşitli önerilerde buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları tekniğin daha olumlu sonuçlar vermesi için; görsel işitsel materyaller kullanılmalı, edebi kişiliğe ve eserlere daha geniş yer verilebilir, grup çalışmasına başvurulabilir, detaylara daha çok yer verilebilir, şarkılarla desteklenebilir, biyografiler drama rol oynama teknikleriyle canlandırılabilir, eski kelimeler yerine güncel kelimeler tercih edilebilir, konuya uygun fon müziğiyle desteklenebilir, uygulamalar kısa tutulabilir şeklinde önerilerde buldukları anlaşılmıştır.

Diğer ders veya konularda da benzer etkinliklerin yapılmasını ister misiniz? Niçin? sorusuna öğretmen adaylarının neredeyse tamamının (%94,85) biyografiyi öyküleştirme tekniğinin benzer ders ve konularda da kullanılması gerektiğini dile getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları tekniğin; zevkli olduğu, ilgi uyandırdığı, öğrenmeyi kolaylaştırdığı, öğrencilere kendilerini derste sözlü ve yazılı olarak ifade etmelerine olanak sunduğu, öğrenen odaklı olduğu, rol oynama ve canlandırmalarla etkili öğrenmeler gerçekleştirdiği için diğer ders ve konularda da kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Alan yazında sözlü ve yazılı anlatımlarda “öyküleştirme” bir anlatım biçimi ve öğretim yöntemi olarak yer almaktadır. Alanda öyküleştirme anlatım biçimiyle oluşturulmuş öyküler bulunmaktadır.

Ancak alan yazında biyografi öğretiminde öyküleştirme anlatım biçimi ve yöntemi kullanılarak geliştirilen ve kullanılan bir öğretim yöntemi yer almamaktadır. Bu açıdan, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve ilk kez biyografi öğretiminde bu çalışmada kullanılan “Biyografiyi Öyküleştirme Yöntemi (BÖY)”nin eğitim-öğretim çalışmalarında kullanılması halinde alana, bireylerin öğrenmesine önemli katkılar sunacağı söylenebilir.

Öyküleştirme yöntemi birçok konunun öğretiminde kullanılabilen bir özelliğe sahiptir. Bu teknikte başlıca amaç tıpkı aktif öğrenme tekniklerinde olduğu gibi; öğrenciyi öğrenme etkinliklerine dahil etmek, yaparak yaşayarak daha kalıcı öğrenmesini ve dersten zevk almasını sağlamak, sözlü ve yazılı iletişim becerilerini geliştirmektir.

Bu yöntemin başta tarih dersi olmak üzere diğer derslerde de hayatta türlü faaliyetleriyle başarılar kazanmış örnek kişilerin hayatlarını canlı ve ilgi çekici aktarımlarla aktarmak ve böylece öğrencilere ufuk açmak bakımından öğretmenlerce uygulanması da fayda sağlayacaktır.

Kaynakça

- Cohen, L. Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education (6th ed.)*. New York: NY: Routledge
- İsen, M. (2006). *Şair Biyografileri: Tezkireler*. Türk Edebiyatı Tarihi 2 (ed. Talat Sait Halman vd.), İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Kanar, M. (2009). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Masaad, S.A. (1982). *Türk Edebiyatında siyerler ve İbn Hişâm'ın Siyer'inin Türkçe Tercümesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/ İlahiyat Fakültesi.
- Özfirat, B. (2014). Türk Edebiyatının Manzum İlk Siyeri: Velî'nin Sîretü'n-Nebî'si. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 12, Yıl, 2014, 93-134.
- Pala, İ. (1997). *Şâirlerin Dilinden*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Pala, İ. (1998). *Kudemanın Kırk Atlısı*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Shamanî, M. S. A (1982). *Türk Edebiyatında Siyerler ve İbn Hişâm'ın Siyer'inin Tercümesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (2nd ed.). *Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications*.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

EK 1. FEHİM-İ KADİM

İstanbul Parmakkapı'da gözlerini dünyaya açtığında Devlet-i Aliye-i Osmâniye'nin başında on dört yaşındaki çocuk padişah IV. Murat vardı. Babası, Fehim'in doğduğunu duyar duymaz Parmakkapı'daki fırınlarından koştura koştura eve gelmişti. Henüz kulağına babası tarafından "senin adın Mustafa Fehim" diye üç defa fisildandığı anda bile babasının göğsünden bütün çocukluk anılarının hapsolacağı o gevrek kurabiye kokusunu duyumsamıştı.

Henüz çok gençken dahi kendisine 'Uncuzade' denmesindedir belki de kendini mühim işlere vermesi gerektiğini düşünüp, on sekizinde Divan'ını tertip etmişti. Arap asıllı olduğu için Arapça divanlar okumak, en önemlisi büyük bir hayranlıkla okuduğu Örfî-i Şîrazî Dîvânı 'nu istinsah etmek kendisi için çok zor değildi. Yalnız azmine rağmen Farsça öğrenmek bir hayli zor gelmişti.

Aldığı kâtiplik görevi onun için çok da zor değildi; lakin gencecik yaşında aldığı bu kadar yük biraz yormuştu onu. İstanbul'da geceleri sokağa çıkma yasaklarıyla geçen gençlik yıllarının ardından cesurca bir adım atmıştı. Manevi olarak onu olgunlaştıracak, belki de şairliğini etkileyecek bir yolculuğa çıkıyordu. Kutsal topraklara... Önce Kudüs'e ardından Mekke ve Medine'ye gitti. Ardından Anadolu'ya geri döndü. Edirne'de yaşadığı günlerde sabrı iyice tükendi. Melankolik mizacının ona yazdırdığı şiirlerinde talihsizliğini, Anadolu'da mevki sahiplerinin değer bilmezliğini, şairlerin rezilliklerini, bir ihtimal anlaşılabilmek için sanatıyla ifade etti. Bütün bu çabaları sabrını iyice tüketmişti. Dayanamadı ve merakla gitmeyi arzuladığı Mısır'a yetmek için yola koyuldu.

Mısır'daki sükkûnet ona iyi gelmişti. Hem Vali Eyüp Paşa'ya da kendini sevdirmişti. Az bir zaman sonra yalnızlık, çevresindeki yabancılik ona hafiften memleketini özlettirmeye başlamıştı. Bu kadarını beklemiyordu. Memleket özlemi günden güne büyüdü. Kötülüğünden şikâyet ettiği memleketi gözünde tutüyordu. Gurbet ve hasret onun iradesini iyice zayıflatmıştı. Kısa süre sonra içkiye müptelâ oldu. Çevresini rahatsız eden bir ayyaş olup çıktı. Bu dahi valinin gözünden düşürülmesine yetti. Sonunda istediği oldu ve Mısır Kalesi Dizdar'ı Mehmet Ağa'ya rica minnet bir şeyler yaptırabilirdi. Koskoca adam çocuklar gibi sevinmişti. Mısır hazinesini İstanbul'a götüren kafîleye katıldı ve İstanbul'a varacakları o saadetli anı tasavvur etmeye başladı. Mısır zindanı dediği yerden çıkmalı daha birkaç gün olmadan kederden yorgun düşmüş bedeni vebaya tutuldu. İstirapla geçen yolculuğunun son noktası, Konya'nın İlgin kazası oldu. Sebke-i Hindî'ye getirdiği önemli bir soluktan habersiz,

ıstıraplarla dolu bir ömürdü onunki. Mana zenginliğiyle dolu beyitlerinden bir tanesini son bir kere kekeleyerek okudu :
 Aşkı sâkî gamzeyi mest-î harâb etsek n'ola
 Câmî âteş bâdesi âteş acep meyhâneyiz
 Hasretle gitmeyi arzuladığı İstanbul'a varamadan henüz yirmi birindeyken öldü.

Dilek ENGİN

TDE Eğitimi Son Sınıf Öğrencisi

EK 2. KÂTİP ÇELEBİ

1609 yılının şubat ayında karların lapa lapa yağdığı bir geceydi. Abdullah Efendi, hanımı Doğum yaparken onun için dua ediyordu. Ebe Hatun, Abdullah Efendi'nin kollarına siyah gözlü bir erkek bebek bıraktı. Kulağına ezan okuyarak ismini Mustafa koydu. Mustafa, daha beş yaşındayken Kur'an'ın yarısını hafızasına kazımişti. Genç kızların kanaviçe işlediği gibi hat sanatını ilmek ilmek kâğıtlara nakşediyor, Arapçanın en fasih halini kullanıyordu. Daha 14'ünde oyun çağında babasının kalemine çırak oldu ve dönemin halifesiyle boy ölçüşebilecek seviyeye erişti. Tercan Seferi'ne çıkmak üzere olan babası Mustafa'nın yüz ifadesinden onun da gelmek istediğini anlayarak yanında götürdü. Bağdat açlık ve kıtlık yüzünden Osmanlı ordusunu bitap düşürmüş ve yenilgi kaçınılmaz olmuştu. Dönüş yolunda Mustafa'nın ağzından savaşı anlatan şu sözler döküldü: "Asker-i İslam'ın bu yolda çektiği meşakkati bir tarihte çekmiş değil idi". Çektiği zorlu ve sıkıntılı günlere dayanamayan babası ağustosun kavurucu sıcağında Musul yolunda hayatını kaybetti. Daha babasının acısı dinmemişken amcasının ölüm haberiyle sarsıldı. Yaşamına bir süre Diyarbakır'da devam ettikten sonra gelen tayin haberiyle İstanbul'a doğru yola revan oldu. Onun için ilim ve irfan içtiği sudan farksızdı ve ömrünün sonuna kadar ilim yolunda ilerlemeye devam etti.

"Bu kitap gibisi eyyâm-ı İslam'da henüz karîn-i vücud olmayub düvel-i sâlîfe zamanında bir cihandarın hazinesine girmemiş ve bunun nazirini kimse görmemiştir" dediği Cihannüma'sında II.Bağdat ve Hemedan seferlerini anlattı. Askerin Halep'te kışladığı sırada küçüklüğünden beri Resul hasretiyle yanan yüreği Halep'ten Hicaz'a Hicaz'dan kutsal topraklara gitmesine neden oldu. Hac vazifesini ifa ettikten sonra IV.Murat'ın Revan Seferi'ne katıldı ve İstanbul'a döndü. Ömrünün bu zamanlarını "Cihad-ı asgar"dan (İslâm müdâfasına için silahla savaşma) "cihad-ı ekber"e (nefis ile savaşma)

dönüşü olarak ifade etti. Tam bir kitap kurduydü. Babasından kalan mirası gözünü kırpmadan kitaplara harcadı. Tarih ve vefayat türü kitapları ağırlıktaydı; yine bir miras kaldı ve bununla evini tamir ettirip içini kitaplara boğdu ve hayatının eksik yanını eşiyile tamamladı.10 yıl kendini ilim ve kitaplara adadı ve talebe yetiştirdi. Çalıştığı kaleme halife olmayı büyük bir heyecanla bekliyordu; fakat muradına eremedi ve hışımla istifa etti. Hastalandı. Bu hastalık onu havas ve tıp kitaplarına yöneltti. “Takvimü’t-Te-varih” kitabını kaleme aldı ve bu sayede II. Halifelik unvanını aldı.6 Ekim 1657’de eşiyile acı Türk kahvesini yudumlarken zarif gümüş fincanı elinden düştü ve ilimle yoğurduğu ömrünün sonuna geldi.

Şevval YILDIRIM
TDE Eğitimi Son Sınıf Öğrencisi